

Maanpakolaisen päiväkirjasta

Hänen päiväkirjansa sisälsi m. m. seuraavat muistiinpanot:

Toukokuun 1 päivänä.

Minä olen siis onnellisesti päässyt valkokaartilaisien käsistä. Tuntuu omittuiselta ajatella, että vielä pari päivää sitte oli joka hetki syytä mukautua siihen käsitykseen, että päiväni loppuisivat valkoisten vainolaisten pistimien sysäyksestä, tai että parhaimmassa tapauksessa suljettaisiin minut kolkkojen vankilan seinien sisälle — ja nyt minä olen kuitenkin vapaa ja tunkeudun eteenpäin kiittävän junan mukana suuren Venäjänmaan sydämeen. Mutta vaikka olenkin vapaa, niin tuntuu kuitenkin siltä kuin olisin vanki. Näkyttömät siteet sitovat minut lujasti kotimaahan jääneisiin omaisiin ja ystäviin ja onnettoman syntymämaani kohtaloihin. Mutta sitä ei nyt auta ajatella, sillä juna kiittää eteenpäin, ikäänkuin tahtoen väkivaltaisesti irrottaa ajatukseni kaikesta jällelle jääneestä. Ja junan kolkutus kilpailee sydämeni sykkinnän kanssa, aivankuin tahtoisii vaimentaa sadat rinnassa riehuvat tunteet. Ja minä vaivun horrokseen eteenpäin kiittävän junan penkillä ja tuntuu siltä niinkuin olisi samantekevää mikä on tämän matkan päämäärä ja lopputulos.

Toukokuun 30 päivänä.

Siis kokonainen kuukausi laajan Siperian sydämessä! Kuinka outoa ja ikävää onkaan olla ja elää vieraalla maalla! Leipää on täällä tosin runsaasti, mutta nälkämaan asukaskaan ei saata yksin sitä pitää riittävänä. Kotilmaa on kaukana ja omaisista ja ystäväistä en minä saa mitään tietoa. Ja sisällissota on katkaissut kulkuyhteydenkin kotimaahan päin ja epätietoista on milloinkapa pakolainen voi palata takaisin. Elämä tuntuu tyhjältä ja tarkotuksettomalta, eikä toistenkaan pakolaisten kohtaaminen voi siihen sisältää valaa. Päin vastoin kuullessa heidän valituksiaan ja murhetaan synkistyy

ennestäänkin musta mieli. Mitä enemmän meitä on yhdessä, sitä rannattomammalta tuntuu autuus ympärillämme. Ja satojen värstojen ja peninkulmien päästä kiittävä artoull tuntuu kesäkuumallakin kylmältä ja sen ilmaan riuhtaisemat tomuhiukkaset ja kadun roskat näyttävät niinkuin lakastuneilta lehdiltä, joita syysmyrsky lennättää ilmassa. Mielessäni on syksyiset mietteet ja katsellessani laajan kaupungin ulkopuolella olevia aukeita aroja, autioituu mieleni entistä enemmän.

Mutta mitäpä tuosta kaikesta, kunhan vaan varani riittäisivät siksi kunnes kotimaahan palaaminen käy mahdolliseksi. Kunhan ei olisi pakko uupua vieraan maan rannattomille lakeuksille.

Juhannusaattoiltana.

Minä istun kaupungin ohi virtaavan vuolaan virran rannalla ja katselen sen savista elementtiä. Suuri siipilaiva puskuttaa tuossa vastavirtaa, vieden eteläänpäin suuren määrän matkustajia. Mieleeni palaa juhannusaatto kotimaasani. Vihreillä koivuilla kaunistetut huvilaivat viiletävät pitkin välkkyviä vesiä, laskeakseen johonkin vihreään saareen, missä arkihuolista irtautunut juhlayleisö virittää ilot ylimmillen. Ja illan hämärtyessä leimahtaa iloinen juhannuskokko, jonka ympärillä nuori kansa karkeloi aamuhetkeen asti. Ilonnen on Suomen juhannus ollut ennen. Mahtaako se nytkin olla samanlainen? Sitä minä en tiedä. Minä vaan tylsänä tuijotan vuolaan virran Itäjuiseen elementtiin, ikäänkuin siltä etsien ratkaisua elämäni arvoitukseen.

Todellakin on elämäni täydellinen arvoitus. Varani vähenevät päivä päivältä ja minä en tiedä mikä on kaiken loppu. Eilen tuli luokseni muuan toveri, jolla ei ollut enää kopekkaakaan ja hänelle annoin minä osan rahoistani, jotka itsekin kipeästi tarvitsisin. Mutta ehkäpä pian tie aukenee, jolloin voi jättää tämän vieraan maan. Ehkäpä vallottajien intohimot ovat jo kotimaassa vai-

mentuneet, niin että kansan riveissä taistelleen pakolaisenkin persoonallinen turvallisuus on taattu.

Havahdun tällaisista ajatuksistani kun kaupungin kirkkojen kellot puhkeavat iloiseen helinään, kai julistakseen pyhärauhaa, tai kutsuakseen kristityitä polvistumaan pyhimyskuvien juurille.

Minä nouse ja kävelen hitaasti asuntooni, jonka nurkassaoleva jumalankuva katsoo niin synkästi, niinkuin sekin olisi suuttunut tähän kirottuun maailman järjestykseen.....

Elokuun 1 päivänä.

Turhaa odotusta siis jo kolme kuukautta. Tie länteen on yhä tukossa ja kotimaahan pääsemisestä ei näytä olevan toivoakaan. Varani loppuivat jo muutamia päiviä sitten, mutta onneksi oli minulla mukana hyvä matkalaukku ja kaksi pukua. Matkalaukusta ja toisesta puvusta sain niin paljon, että tulen kuukauden päivät toimeen. Ja jos hetimiten aukenisi tie, niin pääsisin minä rahoillani aina Suomen rajoille asti. Mutta sitä mahdollisuutta tuskin on olemassa. Täytyy siis koettaa etsiä jotain työtä, jotta ei joutuisi hunningolle. Enkä minä saakaan sortua tälle matkalle, sillä minä tahdon nähdä vielä omaiseni ja nähdä kotimaani suoriutuneena sortajan ikeestä. Minä tahdon terästää itseni ja kestää kunnialla kalkan. Viheltäkööt vaan aroutuudet pääni päällä ja ryöpyttäkööt tomua kasvoihini, mutta minua eivät ne masenna. Minähän osaan jo auttavasti maan kieltäkin ja minä luulen, että tämmöinen maa kykenee tarjoamaan toimeentulon poliittiselle pakolaiselle.....

Syyskuun 3 päivä.

Turhaan olen hakenut työtä koko kuukauden. Sanovat että maan omiakin kansalaisia on työttömänä kymmeniä tuhansia. Kurjaa on elämä Eilen sain kellostani muutamia kymmeniä ruplia ja sillä tulen toimeen viikon pari, varsinkin kun tänään muutan halvempaan asuntoon, parin muun pakolaisen toveriksi. Ja ehkäpä sitä sitten taas jokin neuvoksi tulee. Täytyy elää vaan päivä kerrallaan, niin kauan kuin

se on mahdollista. Sillä muuta mahdollisuuttakaan ei ole.

Syyskuun 15 päivänä.

Nyt näyttää olevan elämä lopussa. Syystuuli puhaltaa kovasti ja minulla ei ole edes paltoota. Se varastettiin a-sunnostani poissaollessani. Tovereillanikaan ei ole enää rahoja, joten heihin turvautuminen on turhaa. Eilen illalla ostin viimeisillä rahoillani leipää ja voita, eikä minulla ole siis mistä maksaisin puolen kuukauden vuokranikaan. Tosin minulla on vielä vihkimäsormuksen, mutta siitä en hennoisi luopua. Se olisi samaa kuin repäisaisin irti viimeisenkin muiston omaisistani, tai kun sanoisin jäähyväiset elämälle. Olen ajatellut tuhannet kerrat pääni ympäri, mitä pitäisi tehdä, mutta en ole löytänyt vastausta. Elämä on päivä päivältä mutkallisemmaksi käypä arvoitus, jota minä en kykene ratkaisemaan.

Syyskuun 20 päivänä.

Puutteellisesta ravinnosta ja ankarasta vedosta olen tullut kipeäksi. Minua yskittää ankarasti ja väliin tulee ysköksen mukana verta. Ja nyt minä olen kadulla tavaranytytti kädessäni, sillä a-sunnostani ajettiin minut pois kun en kyennyt vuokraani maksamaan. Enkä minä tiedä mihin menisin. Minulla on nälkä, eikä minulla ole muuta omaisuutta kuin kuluneet vaatteet päälläni ja likaset alusvaatteet nyytissäni. Sitäpaitsi on minulla vielä vihkimäsormuksen sormessani, sillä siitä en ole hentonut luopua. Mutta minä luulen, että hetken päästä minulla sitä ei enää ole, sillä minun on valittava kahden välillä — elämän ja sormuksen. Ja minä luultavasti valitsen elämän, sillä eihän näet voi tietää mitä huominen päivä tuo tullessaan. Kuka tietää vaikka se toisi vapausviestin syntymämaastani tai antaisi vastauksen elämäni ratkaisemattomaan arvotukseen.....

Syyskuun 25 päivänä.

Minulla ei ole enään vihkimäsormustanikaan, ainoastaan sen painama valkea

jälki vasemman käden nimettömässä sormessa muistuttaa siitä. Jo viisi yötä olen viettänyt laivalaiturin kolkassa odotushuoneessa, mutta parempi sekin on ollut kuin safeinen ja kurainen katu. Ja nyt minä istun virran äyräällä ja katselen sen sameata vettä. Se kulkee vinhasti eteenpäin pohjoista kohti, haihtuakseen siellä jäämeren mittamattomaan elementtiin. Ja väliin se ikäänkuin pysähtyy synnyttääkseen pyörteitä. Tällöin tuntu minusta niinkuin se kuiskaisi: tule mukaan, minä vien sinut kotimaasi rannoille! Ja mi-

nä tunnen niinkuin virran kuiskaus vetäisi väkevästi puoleensa.....

Mutta juuri tällöin rupeaa minua kovasti yskittämään. Ysköksen mukana tulee suustani hyytynyttä verta, jonka virta väkevästi tempaa mukaansa. Minä seuraan veriläikän kulkua kauan, kauan, ja minusta tuntuu niinkuin se olisi punainen kirje, jota virta kuljettaa kaukaista syntymämaatani kohti, tai kuin edelläkäypä viesti, joka kertoo kaukaisen ja ikävällä odotetun vieraan pikaista saapumisesta — samaa tietä.....

Jussi Raitio.

Siperia. 26, 9. — 18.

Ajatukset

Kirj. L. Pfau — Suom. Jussi Raitio

Mä tunnen uljahia sankareita,
jotk' eivät konsaan väisty, eivät horju,
joit' eivät teidän ratsasmiehet torju,
ne koskaan eivät ole uupuneita.

Ne teidän vällinne, kuin korret. kaataa;
ei niiden riveissä oo konsaan tähteet:
on niillä hallussansa elonlähteet,
ne teidän soturinne maaksi maataa.

Ne käyvät leireihinne salateitä,
ei teidän leijonanne estä heitä
ja turhat kotkainne on raatelukset.

Kun välkkyy kilpensä niin templit maatuu
ja vankat valtaistuimetkin kaatuu.
— Nää jalot sankarit on a j a t u k s e t.